

Toespraak van paus Benedictus XVI tot de Romeinse Curie bij het uitspreken van de kerstwensen

Sala Regia, maandag, 20 december 2010

*Heren kardinalen,
geëerde broeders in het bisschopsambt en het priesterambt,
geliefde broeders en zusters,*

Met groot genoegen ontmoet ik u, dierbare leden van het kardinalencollege, vertegenwoordigers van de Romeinse Curie en het Governatorato, ter gelegenheid van deze traditionele bijeenkomst. Ik richt tot ieder een hartelijke groet, te beginnen bij kardinaal Angelo Sodano, die ik dank voor de gevoelens van toewijding en gemeenschap en de warme gelukwensen die hij tot mij namens allen heeft gericht. *Prope est iam Christus, venite adoremus!* Laten wij als één familie het mysterie van de Immanuël, de God-met-ons, overwegen, zoals de kardinaal-decaan heeft gezegd. Ik beantwoord uw gelukwensen gaarne en wil allen hartelijk danken, inbegrepen de pauselijke vertegenwoordigers in heel de wereld, voor de deskundige en edelmoedige bijdrage die ieder van u levert ten behoeve van de plaatsbekleder van Christus en van de Kerk.

“Excita, Domine, potentiam tuam, et veni” – met deze en dergelijke woorden bidt de liturgie van de Kerk herhaaldelijk in de dagen van de Advent. Het zijn aanroepingen die waarschijnlijk zijn geformuleerd in de periode van de ondergang van het Romeinse Rijk. Het uiteenvallen van de dragende beginselen van het recht en van de fundamentele morele gedragingen die de kracht daaraan gaven, veroorzaakte een breuk van de dijken die tot dan toe de vreedzame samenleving onder de mensen hadden beschermd. Er was een

wereld aan het ondergaan. Veelvuldige natuurrampen vergrootten nog het gevoel van onzekerheid. Men zag geen enkele macht die deze ondergang kon afremmen. Des te aanhoudender was het aanroepen van Gods macht: dat Hij zou komen en de mensen tegen deze dreigingen zou beschermen.

“Excita, Domine, potentiam tuam et veni”. Ook vandaag hebben wij vele redenen om ons te verenigen met dit adventsgebed van de Kerk. De wereld met al haar nieu-

we verwachtingen en mogelijkheden wordt tegelijkertijd beangstigd door de indruk dat de morele consensus aan het verdwijnen is, een consensus zonder welke de juridische en politieke structuren niet kunnen functioneren; dienstengevolge lijken de krachten die worden gemobiliseerd ter bescherming van die structuren tot mislukken te zijn gedomd.

Excita – het gebed herinnert aan de hulp-roep gericht tot de Heer die lag te slapen in de boot van de leerlingen, die door de storm werd gebeukt en bijna aan het zinken was. Toen zijn machtig woord de storm had bedaard, berispte de Heer de leerlingen om hun gering geloof (vgl. Mat. 8,26 en par.). Hij wilde zeggen: in jullie zelf heeft het geloof geslapen. Hetzelfde wil Hij ook tegen ons zeggen. Ook in ons slaapt het geloof zo vaak. Laten wij Hem dan ook vragen om ons te wekken uit de slaap van een geloof dat moe is geworden en om het geloof weer de kracht te geven dat bergen kan verzetten, dat wil zeggen de juiste orde geven aan de dingen van de wereld.

“Excita, Domine, potentiam tuam, et veni”; bij de grote rampspoed waaraan wij dit jaar zijn blootgesteld, is mij steeds weer opnieuw het adventsgebed te binnen geschoten en over de lippen gekomen. Met grote vreugde waren wij het Jaar van de Priester begonnen en, God zij dank, hebben wij het ook kunnen afsluiten met grote dankbaarheid, ook al heeft het zich anders ontwikkeld dan wij hadden verwacht. In ons priesters en in de leken, en juist ook in de jongeren, heeft zich het bewustzijn vernieuwd van wat voor een gave het priesterschap van de katholieke Kerk is, dat ons door de Heer is toevertrouwd. Wij hebben ons opnieuw gerealiseerd hoe mooi het is dat menselijke

wezens gemachtigd zijn om namens God en met volle bevoegdheid het woord van vergeving uit te spreken en zo in staat zijn om de wereld, het leven te veranderen; hoe mooi het is dat menselijke wezens gemachtigd zijn om de woorden van de consecratie uit te spreken, waardoor de Heer een stuk van de wereld in zich trekt en het zo op een bepaalde plaats verandert in zijn substantie; hoe mooi het is met de kracht van de Heer de mensen nabij te kunnen zijn in hun vreugde en lijden, in de belangrijke en de donkere uren van hun leven; hoe mooi het is in het leven niet zomaar een taak te hebben, maar het mens-zijn zelf tot taak te hebben, om te helpen dat het zich openstelt voor God en dat het geleefd wordt vanuit God. Des te meer zijn wij verbijsterd wanneer wij juist in dit jaar en in een voor ons onvoorstelbare omvang kennis hebben genomen van misbruik van minderjarigen door priesters die het sacrament in het tegengestelde doen verkeren: onder de dekmantel van het heilige brengen zij de menselijke persoon in haar jonge jaren diepe wonden toe en beschadigen die voor het hele leven.

In deze context is mij een visioen van de heilige Hildegard van Bingen te binnen geschoten, dat op een schokkende wijze beschrijft wat wij dit jaar hebben beleefd. “In het jaar 1170 na de geboorte van Christus lag ik lange tijd ziek te bed. Toen zag ik, lichamelijk en geestelijk wakker, een vrouw van een schoonheid die de menselijke geest niet kan bevatten. Haar gestalte verhief zich van de aarde tot aan de hemel. Haar gelaat straalde van een verheven schittering. Haar oog was gericht naar de hemel. Zij was gekleed in een lichtend en stralend gewaad van witte zijde en een mantel die was afgezet met edelstenen. Aan haar voeten droeg zij

schoenen van onyx. Haar gelaat was echter bedekt met stof, haar gewaad was aan de rechterkant gescheurd. Ook de mantel had zijn bijzondere schoonheid verloren en haar schoenen waren van boven bevuild. Met luide en klagende stem riep de vrouw tot de hemel: 'Luister, hemel: mijn gelaat is besmeurd! Treur, aarde: mijn gewaad is gescheurd! Beef, afgrond: mijn schoenen zijn bevuild!'

En zij ging verder: 'Ik was verborgen in het hart van de Vader, totdat de Mensenzoon, ontvangen en gebaard in maagdelijkheid, zijn bloed vergoot. Met dit bloed als zijn bruidschat heeft Hij mij als zijn bruid genomen.

De stigmata van mijn bruidegom blijven vers en geopend, zolang als de wonden van de zonden van de mensen geopend zijn. Juist dit open blijven van de wonden van Christus is de schuld van de priesters. Zij scheuren mijn kleed, omdat zij overtreders zijn van de Wet, van het evangelie en van hun priesterlijke plicht. Zij ontnemen mijn mantel zijn schittering, omdat zij de hun opgelegde voorschriften geheel verwaarlozen. Zij bevuilden mijn schoenen, omdat zij niet de rechte wegen gaan, dat wil zeggen de harde en strenge wegen van de gerechtigheid, en ook geen goed voorbeeld geven aan hen die onder hen zijn gesteld. In enkelen vind ik echter de schittering van de waarheid.'

En ik hoorde een stem uit de hemel die zei: 'Dit beeld stelt de Kerk voor. Daarom, gij menselijk wezen dat dit alles ziet en de woorden van gejammer hoort, verkondig het aan de priesters die bestemd zijn om het volk van God te leiden en te onderrichten en tot wie, evenals tot de apostelen, is gezegd: gaat uit over de hele wereld en verkondigt het evangelie aan heel de schepping' (Marc. 16,15)" (*Brief aan Werner van Kirchheim en aan zijn priestergemeenschap: PL 197, 269 vv.*).

In het visioen van de heilige Hildegard is het gelaat van de Kerk bedekt met stof en zo hebben wij het gezien. Haar kleed is gescheurd – door de schuld van de priesters. Zoals zij het heeft gezien en uitgedrukt, zo hebben wij het gezien in dit jaar. Wij moeten deze vernedering aanvaarden als een aansporing tot de waarheid en een oproep tot vernieuwing. Alleen de waarheid redt. Wij moeten onszelf de vraag stellen wat wij kunnen doen om zoveel mogelijk het geschiedte onrecht te herstellen. Wij moeten ons afvragen wat er verkeerd was in onze verkondiging, in heel onze wijze van vorm geven aan het christen-zijn dat zoiets kon gebeuren. Wij moeten een nieuwe doortastendheid vinden in het geloof en het goede. Wij moeten in staat zijn boete te doen. Wij moeten bij de voorbereiding van kandidaten op het priesterschap het uiterste doen om te voorkomen dat iets dergelijks ooit meer kan gebeuren. Dit is ook de plaats om van harte al degenen te danken die zich ervoor inzetten om de slachtoffers te helpen en hun het vertrouwen in de Kerk, het vermogen om te geloven in haar boodschap terug te geven. Bij mijn ontmoetingen met de slachtoffers van deze zonde heb ik steeds ook mensen gevonden die met grote toewijding staan naast degenen die lijden en schade hebben geleden. Dit is een gelegenheid om ook de zovele goede priesters te danken die in nederigheid en trouw de goedheid van de Heer doorgeven en te midden van alle verwoestingen getuigen zijn van de schoonheid van het priesterschap, die nooit verloren is gegaan.

Wij zijn ons bewust van de bijzondere ernst van deze zonde, bedreven door priesters, en van onze, daarmee overeenkomende, verantwoordelijkheid. Wij kunnen echter ook niet zwijgen omtrent de

context van onze tijd, waarin het gegeven is deze gebeurtenissen te zien. Er bestaat een markt van kinderpornografie, die op een of andere wijze door de maatschappij steeds meer als een normaal verschijnsel lijkt te worden beschouwd. De psychologische verwoesting van kinderen, waarbij menselijke personen worden gereduceerd tot een marktartikel, is een schrikwekkend teken van de tijd. Van bisschoppen in landen van de Derde Wereld hoor ik steeds weer hoe sekstoerisme een hele generatie bedreigt en deze beschadigt in haar vrijheid en menselijke waardigheid. De Apokalyps van de heilige Johannes telt onder de grote zonden van Babylon – het symbool van de grote niet-religieuze steden van de wereld – het feit dat men handel drijft in lichaam en ziel en er koopwaar van maakt (vgl. Apok. 18,13). In deze context hoort ook het probleem van de drugs thuis, dat als een octopus zijn tentakels steeds meer uitstrekt rond de hele aardbol – een welsprekende uitdrukking voor de dictatuur van de mammon, die de mens perverteert. Welk genot dan ook, het bevredigt niet meer; en de buitensporigheid van de bedrieglijke roes leidt tot geweld dat hele regio's verscheurt. En dit in naam van een verkeerd begrepen vrijheid, wat de mens fataal wordt omdat de vrijheid juist wordt ondermijnd en ten slotte geheel verdwijnt.

Om ons te verzetten tegen deze krachten moeten wij een blik werpen op de ideologische grondslagen ervan. In de jaren 70 werd over pedofilie getheoretiseerd als iets dat geheel conform de mens en ook het kind was. Dit maakte echter deel uit van een fundamentele ontaarding van het begrip ethos. Men beweerde – zelfs in de kring van de katholieke theologie – dat er geen kwaad op zich, noch goed op zich

bestond. Er zou alleen maar een “beter dan” en een “slechter dan” bestaan. Niets zou op zich goed of slecht zijn. Alles zou van de omstandigheden en van het beoogde doel afhangen. Al naar gelang het doel en de omstandigheden zou alles goed of kwaad kunnen zijn. De moraal wordt vervangen door een berekening van de gevolgen en daarmee houdt zij op te bestaan. De effecten van dergelijke theorieën zijn vandaag de dag duidelijk. Hiertegenover wees paus Johannes Paulus II in zijn encycliek *Veritatis splendor* van 1993 met profetische kracht op de essentiële en permanente grondslagen van het morele handelen in de grote rationele traditie van de christelijke ethos. Deze tekst moet nu opnieuw centraal worden gesteld als weg naar de vorming van het geweten. Het is in de context van de zorgelijke situatie waarin we verkeren onze verantwoordelijkheid om deze criteria opnieuw naar voren te brengen en begrijpelijk te maken onder de mensen, als wegen naar ware humaniteit.

Als tweede punt zou ik een woord willen zeggen over de Bisschoppensynode van de Kerken van het Midden-Oosten. Deze begon met mijn reis naar Cyprus, waar ik het *Instrumentum laboris* voor de synode kon overhandigen aan de bisschoppen van die landen die daar waren bijeengekomen. Onvergetelijk blijft de gastvrijheid van de orthodoxe Kerk, die wij met grote dankbaarheid hebben kunnen ervaren. Ook als ons de volledige eenheid nog niet is gegeven, hebben wij toch met vreugde geconstateerd dat de grondvorm van de oude Kerk ons diep verenigt met elkaar: het sacramentele ambt van de bisschoppen als drager van de apostolische overlevering, het lezen van de Schrift overeenkomstig de hermeneutiek van de *Regula fidei*, het door de inspiratie van

God steeds meer begrijpen van de Schrift in haar veelvormige, in Christus samenkomende eenheid, en ten slotte het geloof in de centrale plaats van de eucharistie in het leven van de Kerk. Zo hebben wij in levende vorm de rijkdom van de riten van de oude Kerk ook binnen de katholieke Kerk ontmoet. Wij hebben liturgieën gehad met maronieten en melkieten, wij hebben de Latijnse ritus gevierd en ogenblikken van oecumenisch gebed gehad met de orthodoxen en tijdens indrukwekkende manifestaties hebben wij de rijke christelijke cultuur van het christelijke Oosten kunnen zien. Wij hebben echter ook het probleem gezien van een verdeeld land. De schuld uit het verleden en diepe wonden werden zichtbaar, maar ook het verlangen naar vrede en gemeenschap, zoals die daarvoor nog hadden bestaan. Allen zijn zich bewust van het feit dat geweld geen enkele vooruitgang brengt – dit heeft immers de huidige toestand geschapen. Alleen door een compromis en door wederzijds begrip kan weer eenheid worden hersteld. Het is een wezenlijk pastorale taak de mensen voor te bereiden op deze houding van vrede.

Bij de synode werd de blik verruimd tot het hele Midden-Oosten, waar gelovigen wonen die tot verschillende godsdiensten horen en ook tot vele tradities en onderscheiden riten. Wat de christenen betreft zijn er de Kerken van vóór Chalcedon en die van Chalcedon; Kerken in gemeenschap met Rome en andere die buiten een dergelijke gemeenschap staan, en in beide gevallen bestaat er, naast elkaar, een veelheid van riten. Bij de ontwrictingen van de laatste jaren is de geschiedenis van een vreedzame samenleving verstoord, zijn spanningen en verdeeldheid toegenomen, zodat wij steeds weer opnieuw met ontzetting getuigen zijn van

gewelddaden – daden waarbij niet meer wordt gerespecteerd wat voor de ander heilig is, waarbij integendeel de meest elementaire regels van de menselijkheid te gronde gaan. In de huidige situatie zijn de christenen de meest onderdrukte en gekwelde minderheid. Eeuwenlang hebben zij vreedzaam samengeleefd met hun joodse en islamitische burenen. Bij de synode hebben wij naar de wijze woorden geluisterd van de Raadsman van de Mufti van de Republiek Libanon gericht tegen de gewelddaden ten opzichte van de christenen. Hij zei: met het verwonden van de christenen worden wij zelf gewond. Helaas zijn dergelijke stemmen van de rede, waarvoor wij ten diepste dankbaar zijn, toch te zwak. Ook op dit gebied is de koppeling van hebzucht en ideologische verblinding het obstakel. Op grond van de geest van het geloof en de redelijkheid ervan heeft de Bisschoppen-synode een groot concept ontwikkeld van dialoog, vergeving en wederzijdse acceptatie, een concept dat wij nu willen uitschreeuwen aan de wereld. Er is maar één menselijk wezen en er is maar één mensheid. Wat, waar dan ook, gericht is tegen de mens, verwondt uiteindelijk allen. Aldus moeten de woorden en de gedachten van de synode een krachtige uitroep worden, gericht tot alle personen met een politieke of religieuze verantwoordelijkheid, opdat zij de christofobie tot staan brengen; opdat zij hun nek uitsteken om vluchtelingen en mensen die lijden te beschermen en om de geest van verzoening nieuw leven in te blazen. Uiteindelijk kan genezing alleen maar komen van een diep geloof in de verzoenende liefde van God. De belangrijkste taak van de Kerk in dit uur is om dit geloof kracht te geven, het te voeden en het te laten schitteren.

Ik zou graag uitvoerig spreken over de onvergetelijke reis naar het Verenigd Koninkrijk, maar ik wil mij beperken tot twee punten, welke samenhangen met het thema van de verantwoordelijkheid van de christenen in deze tijd en met de taak van de Kerk om het evangelie te verkondigen. Mijn gedachte gaat vooral uit naar de ontmoeting met de wereld van de cultuur van Westminster Hall, een ontmoeting waarbij het bewustzijn van de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid op dit historisch ogenblik grote belangstelling wekte. Deze richtte zich uiteindelijk op de kwestie omtrent de waarheid en het geloof zelf. Dat de Kerk in dit debat een eigen bijdrage moet leveren, was voor allen duidelijk. Alexis de Tocqueville had destijds opgemerkt dat de democratie in Amerika mogelijk was geworden en functioneerde omdat er, uitstijgend boven de individuele denominaties, een fundamentele morele consensus was die allen verenigde. Alleen als er een dergelijke consensus bestaat over het essentiële, kunnen grondwet en recht functioneren. Deze fundamentele consensus, die voortkomt uit het christelijk erfgoed, is daar in gevaar waar in de plaats ervan, in de plaats van de morele rede, de pure finalistische rationaliteit komt, waarover ik het zo-even heb gehad. Dit is in werkelijkheid een verblinding van de rede voor wat essentieel is. Het is in het algemeen belang om tegen deze verblinding van de rede te strijden en het vermogen te bewaren om het essentiële te zien, God en de mens te zien, wat goed is en wat waar is. Dit moet alle mensen van goede wil verenigen. De toekomst van de wereld staat op het spel.

Ten slotte zou ik nogmaals willen herinneren aan de zaligverklaring van kardinaal John Henry Newman. Waarom is hij

zalig verklaard? Wat heeft hij ons te zeggen? Op deze vragen kan men veel antwoorden geven en die zijn er in de context van de zaligverklaring ook naar voren gekomen. Ik zou slechts twee aspecten willen noemen die met elkaar samenhangen en uiteindelijk hetzelfde tot uitdrukking brengen. Het eerste is dat wij moeten leren van de drie bekeringen van Newman, omdat het stappen zijn op een spirituele weg die voor ons allen van belang is. Ik zou hier alleen aan de eerste bekering bijzondere aandacht willen schenken: die tot het geloof in de levende God. Tot dat ogenblik dacht Newman zoals de gemiddelde mens van zijn tijd en ook de gemiddelde mens van vandaag. Die sluit het bestaan van God niet zomaar uit, maar beschouwt het hoe dan ook als iets onzekers, als iets wat geen enkele rol van betekenis in zijn leven speelt. Alleen reëel was voor Newman, zoals voor de mensen van zijn en onze tijd, het empirische, dát wat materieel grijpbaar is. Men laat zich leiden in overeenstemming met deze "realiteit". Het "reële" is wat grijpbaar is, het zijn de dingen die men kan berekenen en in handen kan nemen. In zijn bekering erkent Newman dat het juist omgekeerd is: dat God en de ziel, het zichzelf zijn van de mens op spiritueel vlak, datgene is wat werkelijk reëel is, wat telt. Zij zijn veel reëler dan grijpbare objecten. Deze bekering betekent een Copernicaanse omwenteling. Wat tot nu toe irreëel en secundair heeft geleken, blijkt datgene te zijn wat werkelijk van doorslaggevende betekenis is. Waar een dergelijke bekering zich voordoet, verandert niet eenvoudigweg een theorie, maar verandert de fundamentele wijze van leven. Wij allen hebben steeds opnieuw behoefte aan een dergelijke bekering. Dan zijn wij op de juiste weg.

De drijvende kracht die Newman op de weg van de bekering zette, was het geweten. Maar wat wil men daarmee zeggen? In het moderne denken bedoelt men met “geweten” dat de subjectieve dimensie, het individu, de laatste instantie is bij een beslissing inzake moraal en godsdienst. De wereld wordt verdeeld in de terreinen van het objectieve en het subjectieve. Tot het objectieve behoren de dingen die men kan berekenen en controleren door middel van het experiment. Godsdienst en moraal zijn aan deze methodes onttrokken en worden daarom beschouwd als het gebied van het subjectieve. Hier zouden uiteindelijk geen objectieve criteria bestaan. De laatste instantie die hier kan beslissen, zou daarom alleen maar het subject kunnen zijn; en met het woord “geweten” wordt nu juist uitgedrukt dat op dit terrein alleen de eenling, het individu kan beslissen met zijn intuïties en ervaringen. De opvatting die Newman heeft over het geweten, staat daar diametraal tegenover. Voor hem betekent het “geweten” het vermogen van de mens tot waarheid: het vermogen om juist op de doorslaggevende terreinen van zijn bestaan – godsdienst en moraal – een waarheid, de waarheid te herkennen. Het geweten, het vermogen van de mens om de waarheid te herkennen, legt hem daarmee tegelijkertijd de plicht op om op weg te gaan naar de waarheid, deze te zoeken en zich hieraan te onderwerpen daar waar hij haar tegenkomt. Geweten is het vermogen tot waarheid en gehoorzaamheid ten opzichte van de waarheid die zich laat kennen aan de mens die zoekt met een open hart. De weg van de bekeringen van Newman is een weg van het geweten – niet een weg van subjectiviteit die zichzelf bevestigt, maar, juist daaraan tegengesteld, een weg van gehoorzaamheid naar de waarheid, die zich stap voor stap

aan hem openbaarde. Zijn derde bekering, die tot het katholicisme, eiste van hem dat hij alles wat hem dierbaar en kostbaar was, opgaf: zijn bezittingen en zijn beroep, zijn academische graad, de banden met zijn familie en vele vrienden. Het opofferen hiervan, dat de gehoorzaamheid jegens de waarheid, zijn geweten, van hem vroeg, ging nog verder. Newman was zich er altijd van bewust geweest dat hij een zending voor Engeland had. In de katholieke theologie van zijn tijd kon zijn stem echter nauwelijks worden gehoord. Zij was te vreemd ten opzichte van de heersende vorm van het theologische denken en ook van de vroomheid. In januari 1863 schreef hij in zijn dagboek deze verbijsterende zinnen: “Toen ik protestant was, kwam mijn godsdienst mij armzalig voor, niet echter mijn leven. En nu ik katholiek ben, is mijn leven armzalig, niet echter mijn godsdienst”. Het uur van zijn invloed was nog niet gekomen. In nederigheid en in het donker van de gehoorzaamheid moest hij wachten totdat zijn boodschap werd gebruikt en begrepen. Om de overeenkomst tussen de manier waarop Newman het geweten begreep en de moderne subjectieve opvatting van het geweten te demonstreren, verwijst men graag naar zijn woord dat hij, in het geval hij een toast had moeten uitbrengen, eerst het glas zou hebben geheven op het geweten en vervolgens op de paus. In deze bewering betekent “geweten” echter niet het in laatste instantie bindende karakter van de subjectieve intuïtie. Het drukt de toegankelijkheid en de bindende kracht van de waarheid uit: hierop berust zijn primaat. Aan de paus kan de tweede toast worden gewijd omdat het diens taak is gehoorzaamheid te eisen ten opzichte van de waarheid.

Ik moet ervan afzien te spreken over de zo belangrijke reizen naar Malta, Portugal en Spanje. Hierin is opnieuw zichtbaar geworden dat het geloof niet iets is uit het verleden, maar een ontmoeting met God, die nu leeft en handelt. Hij doet een beroep op ons en verzet zich tegen onze luiheid, maar juist zo opent Hij voor ons de weg naar de ware vreugde.

“Excita, Domine, potentiam tuam, et veni”. Wij zijn begonnen met het aanroepen van de tegenwoordigheid van de macht van God in onze tijd en de ervaring van zijn schijnbare afwezigheid. Als wij onze ogen openen, juist terugblikkend op het jaar dat ten einde loopt, kan het duidelijk worden dat de macht en de goedheid van God ook vandaag op vele wijzen tegenwoordig zijn. Zo hebben wij allen een reden om Hem te danken. Met een dankbetuiging aan de Heer hernieuw ik mijn dankbetuiging aan al mijn medewerkers. Moge God ons allen een zalige Kerstmis schenken en ons met zijn goedheid het komende jaar binnenleiden.

Deze wensen vertrouw ik toe aan de voorspraak van de heilige Maagd, Moeder van de Verlosser, en aan u allen en aan de grote familie van de Romeinse Curie geef ik van harte de apostolische zegen. Zalig Kerstfeest!

© Copyright 2010 - Libreria Editrice
Vaticana / Secretariaat RK Kerk in
Nederland

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers